

Základní zásady bezpečného zacházení s chemickými látkami a chemickými přípravky

- Před zahájením jakékoli činnosti s chemickými látkami nebo chemickými přípravky (dále jen „látky/přípravky“), nebo se zařízeními, v nichž jsou tyto látky/přípravky přítomny, seznámit se s charakterem a nebezpečnými vlastnostmi těchto látek/přípravků (bezpečnostní list nebo jiné obdobné dokumenty, databáze aj.), s doporučenými způsoby zacházení včetně bezpečnostních a ochranných opatření, se zásadami první pomoci a s místním provozním a bezpečnostním předpisem (provozním řádem pracoviště, předpisem pro obsluhu strojů a zařízení apod.).
- Při každé činnosti s látkami/přípravky používat vhodné osobní ochranné pracovní prostředky, stanovené na základě hodnocení rizik na pracovišti.
- Před zahájením prací vybavit pracoviště dostatečným množstvím vhodných hasicích prostředků, asanačních prostředků, prostředků první pomoci a osobních ochranných pracovních prostředků pro pracovní i havarijní účely.
- Před zahájením ruční manipulace s látkami/přípravky zkontrolovat stav držadel či úchytů, těsnost uzavření nádob a pevnost obalů. Vyvarovat se přenášení na zádech nebo v náruči, případně tažení nebo tlačení po podlahách nebo skluzech. Při čerpání a stáčení strojním zařízením, při manipulaci motorovými vozíky nebo jinými dopravními a transportními prostředky se řídit místním provozním a bezpečnostním předpisem, řešícím bezpečné provádění každé manipulace.
- Látky/přípravky skladovat jen na místech k tomu určených, v předepsaném množství a odpovídajících obalech s vyznačením obsahu a bezpečnostním označením podle vlastností látek/přípravků, zabránit společnému skladování látek/přípravků, které spolu mohou nebezpečně reagovat. Nepřechovávat nebezpečné látky/přípravky, zejména toxické a žíravé, v obalech běžně používaných na požitaviny a krmiva.
- V případě činností s nebezpečnými látkami/přípravky, zejména výbušnými, hořlavými, toxickými a karcinogenními, zajistit pracoviště a označit jej výstražnými barvami, značkami a nápisy, zamezit vstupu nepovolaných osob.
- Na jednotlivých pracovištích u strojů a zařízení zajistit dostatečný pracovní a manipulační prostor umožňující bezpečné provádění požadovaných operací, zkontrolovat funkčnost systému větrání nebo odsávání plynů, par a prachů látek/přípravků, aby byly dodrženy hygienické normy (PEL, NPK-P). Zamezit stékání kapalin do vybrání a prohlubní strojů a zařízení, případně podlah, usazování prachů na povrchu předmětů a konstrukcí, hromadění plynů a par v obtížně větratelných koutech místností.
- Zařízení, jeho součásti (nádrže, kontejnery, přepravní obaly) a prostory, kde se vyskytují a používají nebezpečné látky/přípravky, musí být označeny příslušným bezpečnostním značením (barvami, značkami a nápisy), upozorňujícím na zdroje rizika a nebezpečné vlastnosti látek/přípravků.
- Při práci v uzavřených prostorách, nádobách a nádržích s výskytem plynů, par či prachů nebezpečných látek/přípravků zajistit kontrolu další osobou zvenčí (mimo ohrožený prostor), a průběžně sledovat nebezpečné koncentrace látek/přípravků a minimální koncentraci kyslíku ve vzduchu v daném prostředí.

Příklad některých zásad pro bezpečnou manipulaci s některými kategoriemi nebezpečných látek/přípravků:

- při přípravě roztoků žíraviny přidávat žíravinu do vody (kapaliny) za stálého míchání a příp. ochlazování, při vyprazdňování nádob se žíravinami použít vhodné vyklápěcí zařízení, nepřenášet žíraviny v otevřených nádobách,
  - vyvarovat se styku roztoků hydroxidů (louhů) s hliníkovými předměty (možnost vývoje vodíku s nebezpečím výbuchu),
  - k odstranění rozlité kyseliny dusičné, peroxidu vodíku a jiných silných oxidačních látek nepoužívat dřevěné piliny a jiné organické látky,
  - textilní materiál nasáklý nátěrovými hmotami, fermeží a oleji ukládat v uzavřených kovových nádobách,
  - při práci s hořlavými kapalinami vyloučit vznik statické elektřiny a mechanického či elektrického jiskření, při jejich rozlití okamžitě zhasnout plynové spotřebiče, vypnout elektrický proud, vyhlásit zákaz vstupu nepovolaným osobám, zajistit odvětrání prostoru a pro asanaci použít vhodné sorpční materiály podle druhu látky; je zakázáno stírat tyto hořlavé kapaliny s podlah z umělých hmot (nebezpečí vzniku statické elektřiny),
  - alkalické kovy ukládat pod vrstvou petroleje, zabránit styku alkalických kovů a hydridů alkalických kovů (včetně karbidu vápničku) s vodou.
- Při zacházení s látkami/přípravky je bezpodmínečně nutné:
    - znát vlastnosti a účinky používaných látek/přípravků,
    - zaškolení a opakované proškolení pracovníků v potřebném rozsahu, případně zajištění odborného dozoru či dohledu nad vykonávanou prací,
    - dodržování příslušných bezpečnostních předpisů a pokynů, zásad osobní a provozní hygieny a používání osobních ochranných pracovních prostředků,
    - správná funkce bezpečnostních, ochranných a výstražných zařízení,
    - zabránit únikům látek/přípravků do prostorů pracovišť, dodržování expozičních limitů, vybavit pracoviště dostatečným množstvím asanačních prostředků podle druhu látky/přípravku a předpokládaného typu úniku,
    - trvalé udržování znalostí (i praktických dovedností) o zásadách první pomoci, asanačních postupech, postupech při zdolávání nežádoucích událostí.

Pro Národní informační centrum BOZP (Český Focal Point)
zpracoval Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i.

© 2010